

Lo Somatent

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XIV

Núm. 3.428

Reus. Dijous 23 de Novembre de 1899

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari y en les principals llibreries d'aquesta ciutat y de fora.
En Barcelona, litografia Mallofè, carrer Junquera, 6.
No's retornen los originals encara que no s'publicuin.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes. Pess. 3.428
a províncies trimestre. Pess. 3.428
Extranjero y Ultramar. Pess. 3.428
Amèrica, al preus convencional.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

Farmacia Serra

12 ANYS

XAROP SERRA

TOS

La que paga més contribució de la província.

AGRICULTORS ALERTA
Visiteu lo magatzém de guanos de
A RIUDOMS

Massó y Ferrando

VINYAS AMERICANAS

MARCIAL OMBRÁS

PROPIETARI AGRICULTOR

FIGUERAS (Girona)

150.000 peus de 5 a 10 anys que produheixen anyalment:
DEU MILIONS D'ESTACAS **DOS MILIONS DE BARBATS**
No compreu res sens visitar els meus erladeros
que son los més antics e importants d'Espanya.

PREUS REDUITS

Licor de fibrina y earn líquida RICHARD

Secció doctrinal

Opinions nostras

Una part y per cert ben petita de nostre programa es lo concert econòmic. Vritat es que s'tracta d'una qüestió que no mereix la pena de ocuparnosen, perquè l'sentit pràctic y la sana ratió aconsellan, sinó exigeixen, la seva implantació en tots los païssos civilisats. Pero nostre govern no ho creuaix, desde al moment que posa tants obstacles y demostra tants escarafalls, com poca tècnica y energia, pera instituirlo en aquet tan mal regit territori espanyol. ¿Que enclou en si lo concert econòmic? No sino las idees de cultura, progrés y civilisació? No estranyem semblant oposició ja que las idees contraries á aquestas son las úniques que concebeixen y posen en pràctica los governs á la moderna que està sufrint Espanya.

La intransigència ministerial esurtirà ab la seva? Ho duplém y fins ens atrevim á negarlo. Ara no som aquells cuatro locos d'avans que ab tan afalagadores promeses s'havia volgut fer seus en otros tiempos en Silvela. Pero res, las cosas cambian, un se fa gran, de la cadireta s'arriva á poguer seurer á la trona y no mira que un com mes alt s'enfila, un dia d'un mal temps de més alt cau.

Ara ja no son tan pochs; ara es un compacte número, es una nació entera que demana y que potser arribarà allá ahont no vol pera lograrho.

Que ho tingui present lo govern que per mes enllayada representació que un portí, á tot arreu primer son los autorisadors (?) que 'ls autorisats,' per sobre 'ls poders constitutius existeix lo poble.

¿Voldrà 'n Silvela contrafer la llei natural? Per l'orgull d'esser cap de colla ¿voldrà imposarse als que hauria de protegir y fer lo que li manessin só pena de deixar lo lloch? Si així ho fa volgunt parodiar á Narvaez, acabara com altre Quixot de posar una volta mes en relleu aquella energia buyda de sentit y d'elements pràctics de que Espanya se'n ha fet ja acreedora de fama universal.

¿Qué hi veu en Silvela de perillos al estableir lo concert econòmic? ¿Es potser perquè li sembla que 'ls catalanistas ja hauriam lograt poguer fer de las nostres trencant aquella indiscretible unitat de la patria? Si d'aquest modo formula, li diré que s'ha completament equivocat. No'l catalanisme veuria implantat son programa, perquè en él consta quinas son nostres aspiracions y que no's reduueixen de bon tros á un insignificant concert econòmic; ni 's desfarà aquesta unitat absoluta, taca ignominiosa de las nacions que la sufreixen y despectativa burla de las que tenen ben cimentadas en los cims de sas mes altas muntanyas la bandera que escampa als quatre vents los signes de sas dos caras, á l'una l' de la vera justicia y á l' altre l' de la marxa del progrés.

D. VILANOVA Y CUSPINERA.

Tristán é Isolda

Eran prop las vuit del vespre, quan jo, ab pas molt precipitat baixava Rambla avall, creyent veure l'òpera de Wagner que per primera vegada s'cantava á Barcelona. Lo cor me deya que feria tart, que quan arribaria no tan sols s'hauria comensat, sino que ni trobaria puesto.

Ja no hi quedava apena ningú... y jo també hi era de massa, així es, que plenament convensut de que tampoch hi havia remey decidi anàrmen, y entantme per entre carrers estrets y foscós que may potser hi havia passat, vareig fer via per anàrmen á casa.

Lo drama passional que no havia pogut presenciar me voltejava per la imaginació, y á moments me semblaia véure per entre la foscor de la nit.

Aquells dibuixos que dos dies avans havia vist exposats en los porxos del Teatro, representant los personatges de la òpera, se m' apareixien plens de vida,

produintme un efecte estrany, impossible de descriure.

Recordava l' argument que ab rapidesa extraordinaria se m' ficksá á la memòria. Sentia com si fos en lo Teatro, aquell esclat de passió potenta que en lo segon acte 'ls inspira la nit, y abont se sonen en uns, llurs ànimans enamorades, y 'ls dona coratje per estimar-se més enllà de la vida. La idea sublím que aqueix fragment entranya, se m' engrandís com més la recordava, y la emoció era torta, intensa; lo cor me batia de goig y pena, dels ulls m' espurnejaven llàgrimes, y quan los aixecava per desviars-los de la visió estranya que se m' apareixia, se m' enterbolien entre la grisensa nuvolada que recorría l' espai, y que per un moment me semblà lo gran escenari abont aquells dos sèrs exhuberants de passió amorosa s' hi rebejavau ab deliri entonent deliciosos cants impregnats de sentiment y tendre poesia.

La meva ànima sentia ja tota l' intensitat del drama, fortament arrelat lo portava dintre y no va separarsen ni un sol moment, fins quan al arrivar a casa vareig dormirme, sentia l' planyívol corn del pastor tan plé de tristes y d' anyoranza.

Aqueixa inspirada melodia la coneixia jo d' algun concert, y al recordarla hi trobava consol; en brassos d' ella vareig dormirme, y entre somnis la trobí més gran y més hermosa.

Tristán agonitza lentament sota l' arbre centeneri, pensant ab la seva Isolda, l' amicoh no l' deixa may y's desvia per encoratjarlo. Lo pastor, de sobre cambia son cant trist, per notes plenes de joya y esperanza... lo vaixell que conduheix á la enamorada s' acosta... Tristán s' esforsa y logra véurela, besarla; Isolda l' estreny contra son pit aymant y se l' troba mort....

¡Per qué vol viure, en lo mon que ell ja ha deixat per sempre!

—T' estimo —li diu la seva ànima enlayrantse... y son cos fret com lo marbre can demunt les despulles en les que hi nihá la seu estimat.

—L' ideal de llurs ànimans apassionadas s' ha realitzat....

Veus aquí una nit consagrada á Wegner potser ab més fervor y entusiasme que molts dels que assistiren al «Liceo».

Quants dels que van anarhi no l' vegeuen de tant apropi... Quents no arribaren s' emocionarse dins la febrosenca engendrats per lo desitj d' admirar tanta sublimitat y grandesa com la que enclou la més inspirada concepció del mestre alemany....

Ho juraría... si valgués la pena.

A. SPAU VILAPLANA.

Barcelona, Novembre, 99.

Problema que no ho es

Si la Política com afirma l' eminentíssim cardenal Zigiara en son tractat «De philosophia moralis», es l' art de governar be 'ls pobles, no de governarlos simplement com diu lo senyor Pi y Arsuaga, y aquesta definició, es acceptada com a principi axiomàtic per la part de sentit jurídich innat al home, y traduhit en llenguatge vulgar per filosofia natural ó sentit comú simplement, se deduheix com a corolari forsos que, la interpretació que d' ella fan nostres governants ab lo rumbós é irritori nom de víctimas de la Pàtria, és, l' *avz Rex iudeorum* d' aquell mateix sentit comú qua esmentavam avans.

Y aquest sarcasme criminal, rastrera però clarissima expressió de lo que pot una passió desordenada portada al paroxisme pel més dolorós excepticisme religiós, gno es un insult á mà armada contra 'ls nobilissims desitjos d' un poble que protesta encara que passiva pero enèrgicament d' una política que de tant empobrirnos y ensotterrarnos 'ns nivella ab nostres antípodas?

Si una llei com asseguran 'ls més sabis moralistes y ab no menos incontrovertibles arguments ho prova l' inmortal Balmes en son *Criterio*, sois per ser llei, no obliga; si en canvi una promesa feta per un home d' honor desde l' sol del poder, obliga en conciencia gperqué empenyarse en una actitud que á la curta ó á la llarga ha d' anar embolcallada, ab miseria, llàgrimes y qui sap si ab ignoscencia sang!

Problema és, lo plantejat entre Catalunya y la tossuderia del senyor Silvela, facilíssim de resoldre, per constar de factors d' un mateix ordre, quan pel mitj no hi ha barrejat un endehuament profà, rastrer y anti-humà, més ab aixó, y l' criteri d' un consell compost casi en sa totalitat d' elements unitaristas per sistema ó per medro particular, càtedra

de cotorras, hont conta ab més aplausos una frase cadenciosa, que una llei regeneradora de la Patria, molt duptém que l' resultat siga en be d' aquesta.

Més, tinga en compte l' senyor Silvela, que Catalunya entera avuy lluya ab las nerviosas convulsions d' un epileptic, per deslliurarse del deshonrós dogall que preten posarseli, y quan se lluya ab sobre de rahons y de sentiments, s' esbossinan totas las cadenes encar que aquestas sian forjadas ab mallas d' acer.

JOAN MORA Y CASTELLÀ.

Lo del Transvaal

Sols li faltava á Inglaterra aquesta última decepció, y es lo veures abandonada per sos germans de rasse; malament los pagan los americans l' ajuda indirecta que reberen de sos antichs conquistadors durant l' última guerra ab Espanya.

Ultimament se han celebrat variis meetings á New York, mostrantse tots los oradors favorables als defensors de las dues repúblicas Sud americanas.

Ha tornat a promoures la cuestió de les Canaries, creyém que per ara lo marqués de Salisbury te massa treval per ocuparse d' aquesta cuestió.

Res de nou se sap de la nova insurrecció de las Indias, pero no creyém que l' numerós exèrcit de guarnició en aquellas regions, pugui ser d' alguna utilitat en lo Transvaal; los oficials indi-inglesos, están dominats per los efectes del clima, y no podrían lluytar ventatjosament contra 'ls boers, rassa que tantas proves ha donat d' haver conservat sa energia.

Comunican de Londres que s' tenen notícies del general Joubert, que alcansen al dia 15 del actual.

Es per lo tant inexacte que moríen en lo combat del dia 9.

Lo general boer Meyer está malalt havent marxat á Pretoria.

Los voluntaris inglesos de Natal, han copat un destacament boer.

De l' Argentina sortiren variis carregaments de bestiar caballer, moresch y carn en conserva, ab destí á la Colonia del Cabo.

Los agents inglesos continuan la compra de c avalls en dita república.

Alguns periódichs alemanys posan de manifest las deficiencias que s' observan en la organisió militar d' Inglaterra, ab motiu de la guerra del Transvaal.

Telegramas de París diuen, que la «Gaceta Nacional», de Berlín creu que el número de tropas inglesas que s' envian per socorre á Ladysmith, se haurà rendit la plassa.

Se diu desde Inglaterra que 'ls inglesos careixen d' Escourt d' artilleria y que si 'ls boers avansen en número considerable, obligaran á la guarnició á retirarse.

Lo senyor Leyda, representant general del Transvaal, desmenteix que hagi reclutat oficials alemanys per l' exèrcit boer, no obstant variis periódichs alemanys, publicaren que alguns militars havian demanat llicencias temporals, que 'ls havien sigut denegadas, per allistar-se en l' exèrcit del Transvaal, vist lo qual decidiren donar-se de baixa ab l' objecte d' allistar-se en l' exèrcit boer.

Lo doctor Hendrick Muller, general en La Havre y representant extraordinari de la república d' Orange, rebé temps endarrera un missatge que l' president d' aquell estat havia dirigit á sos conciutadans; lo document en cuestió respira noblesa y el pundonor de respectar los tractats firmats ab una nació amiga, acabant en aquesta forma:

Las exigencies de la Gran Bretanya, encaminadas á mermar ó suprimir tot acte autoritari del Transvaal sobre 'ls súbdits inglesos, no podian ser acceptades en cap modo per la República, á menos de prescindir de sa propia independència.

Fa ja alguns anys que Inglaterra enviá gran contingent de tropas á las fronteres d' aquella Repùblica germana, ab lo fi d' atemorizarla é imposarli las tals exigencies y lamentar destorbs, tot ell per saciar sa ambició d' or, que es lo móbil que l' impulsa á cometre las més botxornosas empressas.

Aquestas amenasses, aqueixos plans fa temps coneguts, han sigut realisats ja descaradament per lo govern britanic, á despit de honrats mils d' inglesos (nos complahém en declararlo així), que protesten contra semblants ects de pillatje é injusticia. Per nostra part no podem menos de mostrarnos resoltament opositats á tals violacions de dreis de gents, als pretestes capciosos, á las répetides il·legitimitats dels polítics britànics, que han fet estellar una guerra sangrenta en lo Transvaal.

Sobre sos ocs caurá la sanció que s' vessi, y la justa providència 'ls castigará en la mida dels delictes cometidos.

«Ciutadans del Estat lliure d' Orangel»

«Aixequem com un sol home contra l' opressor y difamador de la justicia!»

Que cap de vosaltres realisi un sol acte indigno d' un cristia y de un ciutadà del Estat lliure d' Orange, en la lluya á que ara som arrastrats.

Mirém ab confiança un fi favorable pera aqueixa lluya, esperant en Deu, sens ouel ajuda las armes humanas son ineficasses.

Que beneheixi nostres armes baix son estandart marzarém á la lluya.

per la llibertat y per la patria!

Donat baix la meva mà y l' gran sello del Estat d' Orange á Bloemfontein.—(Firmat) M. T. Steyn, president del Estat.

Telegrafian de Capetown, que 'ls boers continúan son moviment d' avens envers á Durban. Un telegrafo del 18, senyala la presència de forces republicanes á Elundi, poble situat a uns 40 kilòmetres d' Eastcourt.

Los boers han sapigut atreures á variss tribus d' indígenes; Joal, un dels quebes bassuits mes importants s' ha juntat ab ells, al tenir noticia de las victòries que havien alcansat en poch temps.

CRÒNICA

Observacions Meteorològicas

del dia 22 de Novembre de 1899

FACILITADAS PER D. RAMON GISPERT

Horas d' obser	Baròmetre aneroides	Grau d' humitat	Pluja en 24 h.	Aigua evap. en 24 h.	Estat del cel	Obser particular
9 m.	761	81	'	3.6	Ras	
3 t.	762	77				
Horas d' obser	TEMPERATURAS			VENTS	NUVOLS	
vació	Màxima	Minim.	Ter. tip.	direcci.	classe	can.
9 m.	Sol. 26	7	13	O.	Cumul	03
3 t.	Sombra 19	17	O.			03

Sagells de la «Unió Catalanista»

Tots quants de nostres llegidors desitjin comprar Sagells de la «Unió Catalanista» y ne s' vulguin molestar en enviarlos á buscar directament á Barcelona, poden adquirirlos á qualsevol hora del dia en nostra Redacció, hont sempre que 'ls hi convingui 'n trobarán en venda.

L' *Heraldo de Madrid* arribat ahir al vespre inserta unes declaracions del senyor Marqués de Mariana referents al «Moviment català», quin títol norian, y que molt atinadament s' ocupa de nostra ciutat, de la personalitat de nostre estimat amic don Pau Fent de Rubinat y de nostra humil publicació, s'par que de Terragona y Tortosa, si be d' aquesta última ne ho fan detingudament.

Per la imparcialitat dels conceptes en tals declaracions veritits, mereixen ser llegits.

En la tercera representació de l' òpera «La Dolores» se despediren ans d' ahir nit de nostre públich los aplaudits artistas senyoreta Gulivert y senyors Brotart y Mestres, tiple, tenor y barítono respectivament, que vingueren á Reus exclusivament pera cantar l' inspirada obra del mestre Bretón.

De veras sentim perdre tan bons artistas.

A dos quarts de 5 d' ahir á la tarda morí á la curta edat de 2 mesos lo nen Ferrán García, fill del digne senyor Administrador de Correus de nostra ciutat, D. Francesch Garoña.

Enviém nostre pésam á la familia del tendre finat.

Segons se desprén de la següent gazetilla, sembla que á Barcelona la pò va á mitjas, ab tot y dir lo Govern que ja està arreglat lo conflicte.

Los barquers del port se queixan de que 'ls privin de pendre passatgers pera visitar lo «Carlos V» al atracader de la porta de la Pau, extranyentse de que l' ordre no hagi sortit del comandant de marina, qui es lo que té atribucions pera ferho, sinó del quefe de policia que no es qui pera impedirho.

Y es que ara resulta que aquell fantasma que posaren al port pera espantar á petits y grans ja ni els petits espanta.

Pobre «Carlos V», quin paper mes lleig que li fan representar!

No ns estranyaria que de vergonya fugís á *cassar canaris*.

Lo dissape prop vinent s' obrirà en la Plassa dels Cuartels un pabelló, instalat en dit punt, que donerà a coneixer sorprendents quadros fantàstichs y visions artísticas presentats per la Srta. D. Sofia Lopez.

Lo programa serà molt variat, y com no dubtem que será aquest un espectacle prou agradable y recreatiu, es d' esperar que 's vegi bastant concorregut.

Secció comercial**MOVIMENT DEL PORT DE TARRAGONA**

Entrades del dia 21 p. e. de Reus
De Málaga y eso. en 6 dies v. Játiva de 793 tones
ladas ab efectes, consignat à D. Anton Más.
De Bilbao y eso. en 30 dies v. Carmen, de 332 tones
ladas, ab efectes.
De Bilbao y esc. 24 dies v. Cabo Tortosa, de 997
ts., ab efectes, consignat à D. Marián Pérez.

De Liverpool y esc. en 21 dies, vapor Tordera, de
1.311 ts., ab efectes, consignat à D. Modesto Fenech.

De Valencia, en 16 hs. v. noruech Emble, de 394
ts., en lastre.

Despatxades

Pera Barcelona v. Carmen, ab tránsit.

Pera Génova y esc. v. Játiva, ab efectes.

Pera Marsella y esc. v. Cabo Tortosa, ab efectes.

Pera Bristol y esc. v. noruech Emble, ab viu y ave-
llana.

Pera Liverpool y esc. v. Tordera, ab efectes.

Pera Tordera (Tarragona) (Tarragona)

J. Marsans Roi

Representant en Reus: JOAQUIM SOCIATS
CARRER SANTA AGNA, 26. (Teléfono núm. 21)

Cotisió à Barcelona à las 4 de la tarde d'ahir:

Interior	66'66	Aduanas	98'62
Exterior	Norts	50'95	
Amortisable	Fransas	47'15	
Cubas 1896	73'37	Orenses	12'60
Cubas 1890	62'	Obs. 6 0 0 Fransa	89'50
Filipinas	78'25	Id. 6 0 0	45'37
Exterior Paris	67'22	Id. 3 0 0	

GIROS			
Paris	25'80	Londres	31'75

Ordres de Bolsa pera Barcelona Madrid y París.

Compra y venda al comptat de tota classe de valors.

—Descompte de cupons.—Compra de monedes d'or y bitllets de tots los païssos.—Giros sobre Barcelona y Madrid.

Bolsí de Reus

CARRER MONTEROLS, NÚMERO 27

Cotisió à Barcelona à las 4 de la tarde del dia d'
ahir.

Interior	66'01	Cubas del 86	73'23
		Cubas del 90	62'
S. Juan		Aduanas	96'62
Norts	50'95	Ob. 5 0 0 Almena	90'62
Fransas	47'20	Id. 3 0 0 Fransa	45'37

PARIS			
Exterior	67'10	Madrid	

GIROS			
Paris	25'80	Londres	31'75

Se reben órdres pera operacions de Bolsa. Compra y venta al comptat de tota classe de valors cotisables de Bolsa. Descompte de cupons y compra de monedes d'or de tots los païssos.

Cambis corrents

en lo dia d'ahir donats per la Junta Sindical del Colegi de Corredors de Comers de la piazza de Reus.

CAMBIS EXTRANJERS

	Ops.	Diner.	Paper
Londres 90 dies fetxa.		31'20	31'25
> 8 dies vista			
> vista		31'55	31'65
París 90 dies fetxa			
París vista	25'30	25'30	25'60
Marsella 90 dies fetxa			
Marsella 8 dies vista			

VALORS LOCALES	DINER	PAPER	OPRE.
ACCIONS	Ptas.	Ptas.	

Gas Reusense	625
Industrial Farinera	575
Banch de Reus de Descomptes	
y Prestams	675
Manufactura de Algodón	110

Companyia Reusense de Tran-	
vias privilegiadas de cinc	150

per 100	
---------	--

OBRA NOVA**Fills ilustres de Reus**

DE

Francisco Gras y Elias

3 pesetas exemplar.—Se ven en aques-
ta impremta.**Servey dels trens de viatgers****De Mora á Reus****ARRIBADA**

4'19 m.	tren de mercancías ab cotxes de 3.ª classe	(4)	7'54 m.
5'45 m.	tren exprés ab cotxes de 1.ª classe.....		7'04 m.
8'44 m.	tren mercancías cotxes de 2.ª y 3.ª classe		7'21 m.
14'02 t.	tren correo ab cotxes de 1.ª 2.ª y 3.ª classe		7'53 t.
5'23 t.	tren de mercancías ab cotxes de 3.ª classe		8'48 t.

De Reus á Mora**ARRIBADA**

7'01 m.	tren de mercancías ab cotxes de 3.ª classe	(8)	9'49 m.
1'26 t.	tren correo ab cotxes de 1.ª 2.ª y 3.ª classe		3'14 t.
3'28 t.	tren de mercancías ab cotxes de 3.ª classe		6'29 t.
7'03 n.	tren de id. ab cotxes 2.ª y 3.ª classe		10'06 n.
9'28 n.	tren exprés ab cotxes de 1.ª classe.....		10'31 n.

De Reus á Barcelona**ARRIBADA**

4'43 m.	tren correo ab cotxes de 1.ª 2.ª y 3.ª classe	(4)	8'22 m.
4'43 m.	" " "		9'44 m.
7'09 m.	tren exprés ab cotxes de primera classe.....		9'21 m.
4'01 t.	tren de mercancías ab cotxes 2.ª y 3.ª classe		7'34 n.
4'55 t.	tren correo ab cotxes de 1.ª 2.ª y 3.ª classe		5'31 t.
7'02 t.	tren exprés ab cotxes de 1.ª classe.....		9'45 n.

De Barcelona á Reus**ARRIBADA**

5'25 m.	tren mixto ab cotxes de 2.ª y 3.ª classe	(8)	10'17 m.
9'54 m.	tren correo ab cotxes de 1.ª 2.ª y 3.ª classe		1'04 t.
14'15 m.	tren mercancías ab cotxes de 2.ª y 3.ª classe		6'35 t.
4'55 t.	tren correo ab cotxes de 1.ª 2.ª y 3.ª classe		5'31 t.
7'02 t.	tren exprés ab cotxes de 1.ª classe.....		9'45 n.

Ferrocarril econòmic de Reus á Salou

Servey de trens que regirà desde l'12 d'Octubre de 1899.

Sortidas de Reus.—4'10, 9'00 matí, 2'32, 5'43 tarda.

Sortidas de Salou.—4'56, 10'49 matí, tarda 5'10 y 7'25 nit.

Tranvia d' vapor.—Sortida de la estació: 11'20 y 7'50 nit.—Sortida del Arribal: 8'45 matí y 2'15 tarda.

Reus 26 de Septembre 1899.

ALTAS**BAIXAS**

per la contribució